

8 § va-lagen

En fastighet för vilken erlagts anläggningsavgift år 1975 och som senare kommit att omfattas av verksamhetsområdet har ansetts förvärvat en bruksrätt som hindrar kommunen från att uttaga ny anläggningsavgift trots att bruksrätten ej gjorts gällande under mer än 25 år.

Dödsbona äger fastigheten N 1:17 i Mattmar i Åre kommun. Fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning. På fastigheten finns ett tvåvåningshus byggt i slutet av 1800-talet. Fastigheten har inte varit permanent bebodd sedan år 1953 utan fungerar som fritidshus. Va-anläggning i området anlades under år 1974 och över den ifrågavarande fastigheten går en överföringsledning. Faktisk anslutning till ledningsnätet skedde inte förrän år 2002. Enligt en faktura daterad den 25 juli 1975 som betalats den 29 augusti samma år har anslutningsavgift för vatten- och avloppsledning om 3 600 kr erlagts. För andra halvåret 1975 och första halvåret 1976 har erlagts 100 respektive 280 kr i bruksavgift. Kommunen har i två fakturor med förfallodag 03-05-30 påfört anläggnings- och bruksavgifter för fastigheten med respektive 93 000 kr och 2 888 kr.

I J yrkade att Va-nämnden skulle fastställa att dödsbona inte skall vara avgiftsskyldiga för påförd anläggningsavgift. Vidare har hon yrkat att det från bruksavgiften skall avräknas 1 708 kr motsvarande de erlagda bruksavgifterna uppräknade till dagens penningvärde.

Kommunen bestred yrkandena. Kommunen medgav dock att dödsbona får avräkna de erlagda bruksavgifterna men bestred att uppräkning sker. Skulle dödsbona befinnas ha rätt till uppräkning av beloppen har beloppet 1 708 kr vitsordats som skäligt i och för sig.

Kommunen yrkade, efter att även ha medgivit avräkning av erlagd anläggningsavgift, att dödsbona skall förpliktas erlägga sammanlagt 91 908 kr jämte ränta från den 30 maj 2003 tills betalning sker.

I J bestred kommunens yrkande men vitsordat kapitalbeloppet och ränteberäkningen i och för sig.

I J anförde till stöd för dödsbonas talan: Beträffande anläggningsavgiften anser hon att den är erlagd genom den betalning som skedde år 1975. Vidare betalades två fakturor på bruksavgifter avseende augusti – december 1975 och januari – juni 1976. I samband med att dessa bruksavgifter erlades påpekade hennes bror för kommunen att de inte var inkopplade på ledningsnätet. Kommunen erbjöd då att betala tillbaka bruksavgifterna, men hennes bror lät pengarna stå kvar på kontot hos kommunen eftersom han menade att någon gång i framtiden skulle fastigheten behöva nyttja ledningsnätet. Sommaren 2002 sinade brunnen på fastigheten och de lät då koppla in sig på den allmänna va-anläggningen med hjälp av Vemdalens Rör. Hon anmälde till kommunen att de kopplat in fastigheten och avsåg börja betala bruksavgifter. Hon menar att kommunen redan år 1975 borde ha informerat

dem om att de skulle vara tvungna att fortsätta att betala brukningsavgifter trots att de inte var faktiskt inkopplade på nätet för att den erlagda anläggningsavgiften inte skulle förfalla. Hon har begärt att få del av kommunens va-taxa för år 1975 men inte erhållit någon. Hon anser att dessa förutsättningar bör finnas dokumenterade i skrift för att de skall kunna tillämpas för fastigheten. Vid tiden för utbyggnaden var det tvärtom så att kommunen var angelägen om att få in anläggningsavgifter för att kunna finansiera ledningsnätet. När förbindelsepunkten upprättades och de erlade anläggningsavgiften fick de besked om att även om de betalade anläggningsavgiften skulle de inte vara tvungna att också faktiskt låta ansluta fastigheten. Det enda belopp kommunen erbjöd sig att betala tillbaka var de erlagda brukningsavgifterna om 380 kr. Att även anläggningsavgiften skulle återbetalas var det aldrig fråga om.

Kommunen anförde: Målet rör förhållandena år 1975 och kommunen har haft svårt att hitta någon dokumentation och vet inte vad som sagts eller överenskommits i övrigt. Det vanliga förhållandet i Åre kommun är att när anläggningsavgiften erlagts så är fastighetsägaren därefter också avgiftsskyldig för brukningsavgifter. De fastigheter som inte är faktiskt anslutna till ledningsnätet betalar vare sig anläggningsavgift eller brukningsavgift. I detta fall har anläggningsavgift betalats år 1975 och därefter två brukningsavgifter. Kommunen bör ha erbjudit sig att betala tillbaka både anläggningsavgift och brukningsavgift till fastighetsägarna. Någon dokumentation om detta har dock inte kunnat återfinnas. Enligt kommunens mening har dock det brukningsförhållande som uppkom år 1975 upphört 1976 och den brukningsrätt som kunnat göras gällande på grundval av den år 1975 erlagda avgiften förfallit eller preskriberats 10 år senare. Kommunen anser att ett va-förhållande mellan fastighetsägarna och kommunen uppkommit under år 2002 då va-anläggningen togs i anspråk genom faktisk anslutning. Anslutningen kan inte betraktas som en kommunens fullgörelse av en preskriberad skyldighet. Till stöd för kommunens inställning åberopas Vattenöverdomstolens dom 1993-11-18, DTVa 15. Kommunen har krävt fastighetsägarna på anläggningsavgift i en faktura utfärdad den 30 april 2003 med förfallodag den 30 maj 2003. I det nu framställda yrkandet har från det ursprungligen krävda beloppet avräknats de anläggnings- och brukningsavgifter som erlades under 1975 och 1976.

I kompletteringar har kommunen angett: Beträffande verksamhetsområdets utsträckning ger kommunens efterforskningar vid handen att dåvarande Mörsils kommun inte synes ha fattat formellt beslut om verksamhetsområdets omfattning. Mörsils kommun uppgick 1974/75 i den genom kommunsammanslagning bildade Åre kommun. Verksamhetsområde för den allmänna anläggningen i Mörsil synes ha fastställts första gången år 1978, av Åre kommun. I kommunens arkiv har man återfunnit fullmäktigebeslutet avseende va-taxa gällande från den 1 juli 1975. Själva taxan fanns emellertid inte bifogad beslutet och har inte gått att återfinna. Däremot finns såväl fullmäktigebeslut som va-taxa avseende år 1976. Kommunen gör gällande att fastigheten N 1:17 vid erläggandet av anslutningsavgift år 1975 inte låg inom fastställt verksamhetsområde för allmän va-anläggning, att brukningsrätt med stöd av va-lagen därmed inte förelåg och att brukningsrätten sålunda får anses uppkommen genom ett civilrättsligt avtal mellan parterna. Då den på avtalsrättslig grund

upptagna bruksrätten inte ianspråktagits 1975 och därefter inte gjorts gällande under mer än 25 år är dödsbonas anspråk på anslutning på år 1975/76 erlagda avgifter preskriberat. Kommunen har inte frivilligt fullgjort den sålunda preskriberade förpliktelsen utan fastighetens anslutning under år 2002 har skett utan kommunens medverkan/godkännande. Skulle Va-nämnden finna att fastigheten år 1975 – trots utevaron av fastställt verksamhetsområde – skulle ha erhållit en på va-lagen grundad bruksrätt, gör kommunen gällande att bruksförhållandet under alla omständigheter förfallit och att fordringsanspråken sålunda preskriberats.

I J har i kompletteringar bl.a. anfört: Om något beslut fattats felaktigt borde väl de kommuninnevanare som drabbats av detta felaktiga beslut skriftligen ha informerats snarast möjligt. Detta har inte skett. Om fastigheten inte legat inom verksamhetsområdet hur kunde kommunen överhuvudtaget skicka ut en faktura på anslutningsavgift och dessutom ta emot pengarna utan att reagera. I vilket fall borde kommunen ha reagerat när hennes bror och svåger besökte kommunen då fakturorna för bruksavgifterna påtalades. I stället blev de från allra första början informerade av kommunen att de skulle kunna ansluta närhelst de ville och någon tidsbegränsning nämndes aldrig. Eftersom 1975 års taxa inte går att återfinna måste man antaga att kommunens tjänstemän följde den taxa som var aktuell för tidpunkten. I den taxa som beslutades att gälla fr.o.m. 1976 anges i § 12 att fastighetsägaren i god tid skall anmäla när anläggning skall tas i bruk. Betalning har skett från den dag anläggningen togs i bruk 2002 med undantag för den faktura som de yrkat nedsättning av i anledning av de bruksavgifter som är inestående från kommunen sedan år 1976. Bruksförhållandet är inte preskriberat och inte heller skall ny anläggningsavgift erläggas.

I J har för dödsbonas räkning åberopat ingivet va-yttrande från Åre kommun 2002 vari kommunen medger anslutning till kommunal förbindelsepunkt för vatten och avlopp.

Va-nämnden yttrade:

Enligt 8 § lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar är en huvudman skyldig att låta en fastighet som ligger inom verksamhetsområdet bruka anläggningen, om fastigheten har behov av vatten och avlopp och detta inte med större fördel kan tillgodoses på annat sätt. Den bruksrätt som lagen sålunda tillerkänner ägare av fastighet inom verksamhetsområdet kan göras gällande även mot huvudmannens bestridande och den kan inte bringas att upphöra annat än under speciella omständigheter (jfr SOU 1967 s. 48). Huvudmannen eller brukaren till en fastighet inom verksamhetsområdet kan begära att ett va-förhållande etableras dem emellan varvid fastighetsägaren kan åberopa den föreliggande bruksrätten. Finns inte va-ledningar utbyggda till en fastighet i den situationen är huvudmannen på grund av bruksrätten skyldig att så snart som möjligt bygga ut va-anläggningen till fastigheten. Fastighetsägarens skyldighet är att betala avgifter vid ianspråktagande av bruksrätten i enlighet med 9 § va-lagen. Avgiftsskyldigheten inträder när förbindelsepunkt upprättats och meddelats fastighetsägaren. Någon skyldighet att faktiskt ansluta sig till va-nätet finns däremot inte föreskrivet i va-lagen.

Behovet av faktisk anslutning och eventuellt föreläggande om anslutningsskyldighet är en fråga för miljö- och hälsoskyddsförvaltningen med tillämpning av hälsoskyddslagstiftningen. Även om en fastighetsägare väljer att inte ansluta sig till anläggningen har huvudmannen rätt att uttaga avgift för täckande av kostnaden för anläggningens utförande (anläggningsavgift) liksom fast del av bruksningsavgift. Huvudmannens rättigheter till avgiftsuttag måste framgå av fastställd va-taxa.

I målet är ostridigt att ledningsnätet i området anlades år 1974 och att fastighetsägarna i en räkning från Åre kommun år 1975 debiterats och erlagt anläggningsavgift för vatten och avlopp men att fastigheten inte kopplats in på va-anläggningen förrän år 2002. Vid erläggandet av anläggningsavgiften var fastigheten, såvitt kunnat utrönas, ännu inte belägen inom fastställt verksamhetsområde. Det avtal som reglerat fastighetens va-förhållande och erläggande av avgift härför synes dock ha ingåtts formlost och att det skulle ha innefattat några från va-lagstiftningen avvikande villkor har inte påståtts. Omständigheterna talar för att man avtalat med tillämpning av då gällande va-taxa och allmänna bestämmelser. Vad som framkommit om innehållet i dessa bestämmelser ger inte stöd för att faktisk anslutning skulle vara en förutsättning för påförande av anläggningsavgiften. Fastigheten kom i och med verksamhetsområdets utvidgning år 1978 att omfattas av va-lagens regler. Genom att kommunen fullgjort vad som krävts för att avgiftsskyldighet skulle inträda och fastighetsägaren erlagt vad som fordrats i anläggningsavgift har ett va-förhållande etablerats med rätt för fastigheten att bruka va-anläggningen. Något krav på ytterligare prestation från endera sidan för att konstituera denna rätt föreligger inte. En annan sak är att det måste anmälas till huvudmannen när inkoppling skall ske och att denne bestämmer tidpunkten härför och numera också kan vägra inkoppling om inte anläggningsavgiften erlagts. I det här fallet har va-förhållandet etablerats redan år 1975 och det saknas stöd för att förhållandet som kommunen hävdar skulle ha upphört påföljande år. Kommunen är därför skyldig att låta fastigheten bruka den allmänna va-anläggningen närhelst fastighetens ägare så önskar eller tvingas därtill av sanitära skäl efter föreläggande. Denna skyldighet är inte föremål för reglerna om preskription. Eftersom anläggningsavgift redan erlagts är dödsbona nu inte skyldiga att erlagga ny anläggningsavgift för att utnyttja rätten att fastigheten förses med vatten och avlopp.

Brukningsavgifter har av sökandena erlagts vid två tillfällen år 1976 avseende andra halvåret 1975 och första halvåret 1976. De har låtit avgifterna stå kvar hos huvudmannen trots att de inte påfordrat någon vattenleverans förrän år 2002. Kommunen har, som det får förstås, hävdar preskription för anspråk hänförliga till år 1975/76 erlagda avgifter. Den utestående fordran på vattenleveranser med anledning av de erlagda bruksningsavgifterna år 1976 torde därmed vara preskriberad. Kommunen har dock medgett att avgifterna utan uppräknings får avräknas från de avgifter som debiterats dödsbona för vattenleveranser under år 2003. Va-nämnden finner därför att dödsbona skall erlagga bruksningsavgifter med 2 508 (2 888 – 100 – 280) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 30 maj 2003 tills betalning sker.

Dödsbonas talan skall således bifallas utom vad gäller uppräkningsavgifterna medan kommunens talan skall bifalls endast med avseende på brukningsavgifterna jämte ränta.

Va-nämnden fastställde att dödsbona ej skall vara avgiftsskyldiga för ny anläggningsavgift med anledning av den faktiska inkopplingen på kommunens va-anläggning.

Va-nämnden förpliktade dödsbona att solidariskt till kommunen betala brukningsavgift med tvåtusenfemhundraåtta (2 508) kr jämte ränta.

Beslut 2004-10-01

BVa 43 Va 72/03